

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ¹

Η Ελληνική μουσική στον 20 αιώνα έχει πολλές κατηγορίες και είδη τραγουδιών, τα δημοτικά, τα ρεμπέτικα και τα λαϊκά, και κατά τις τελευταίες δεκαετίες, τα αντάρτικα, το νέο κύμα, το έντεχνο τραγούδι, την ελαφρά μουσική και τέλος την ροκ και ποπ. Τα Ιόνια νησιά που βρίσκονται πιο κοντά στην Ιταλία είχαν αγάπη με τις ιταλικές "Σερενάτες" που αργότερα έγιναν οι λεγόμενες "Καντάδες" της Αθήνας από τις αρχές του 20ού αιώνα. Μέχρι το 1930 εκείνα τα τραγούδια μαζί με τις οπερέτες όπως «ο Βαφτιστικός» του συνθέτη Θεόφραστου Σακελαρίδη και τα τραγούδια του Κλέων Τριανταφύλλου, ο οποίος έγινε γνωστός ως Αττίκ, ήταν τα πιο δημοφιλή κυρίως για τον αστικό πληθυσμό της Αθήνας. Στις αρχές της δεκαετίας του '50 η ελληνική μουσική, ή σίγουρα το τι θα μπορούσατε να ακούσετε από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης του ραδιόφωνα και των ταινιών, ήταν τα Λαϊκά (μουσική βασισμένη στο μπουζούκι) με ήχους που έφεραν μαζί τους οι Έλληνες από τη Μικρά Ασία στη δεκαετία του 1920 και η ελληνική και ξένη ελαφρά μουσική, με Ευρωπαϊκούς κυρίως ήχους και επιρροή. Η πιο αντιπροσωπευτική ελαφρά ελληνική μουσική στην δεκαετία του 1950 προέρχονταν από τα τραγούδια του Μάνου Χατζιδάκη του Μίμη Πλέσσα και άλλων και ερμηνεύτηκε από καλλιτέχνες όπως ο Τώνης Μαρούδας, η Νανά Μούσχουρη, η Τζένη Βάνου, ο Γιάννης Βογιατζής κ.α. Επίσης, κατά τη διάρκεια αυτής της εποχής ήταν δημοφιλής και η μουσική απο ντουέτα και τρίο, όπως οι αδελφοί Κατσάμπα, οι Μουζάς Λιγνός, το Τριο Ατένε και άλλοι. Πολλοί λένε ότι η αυθεντική σύγχρονη ελληνική λαϊκή μουσική αναπτύχθηκε από τον Μάρκο Βαμβακάρη, με ορόσημο το διάσημο τραγούδι του Φραγκοσυριανή. Με αυτό το τραγούδι ο Βαμβακάρης, εισάγει νέες μουσικές ρίζες με κάποια δυτική χροιά που παντρεύεται με τους ήχους του Ρεμπέτικου. Το ίδιο συμβαίνει επίσης με τον Βασίλη Τσιτσάνη και το τραγούδι του Όμορφη Θεσσαλονίκη. Φυσικά, οι συνθέτες που έκαναν την ελληνική μουσική διεθνώς γνωστή ήταν ο Μίκης Θεοδωράκης, ο Μάνος Χατζιδάκης, και Σταύρος Ξαρχάκος. Αυτοί οι τρεις συνθέτες έχουν αναγνωριστεί ως οι μεγαλύτεροι συνθέτες της σύγχρονης Ελλάδας.

1.5. Ρεμπέτικο τραγούδι²

Ρεμπέτικο τραγούδι ονομάζεται το ελληνικό αστικό λαϊκό τραγούδι που απέκτησε τη γνώριμη μορφή του, περίπου μέχρι την τρίτη δεκαετία του 20ού αιώνα.

---

¹ <http://www.ingreece.com/english/opinions/2008/12/elliniki-mousiki.html>

² Πηγές: www.wikipedia.gr,
Ηλία Πετρόπουλου, Ρεμπέτικα Τραγούδια, Εκδόσεις Κέδρος, 1991.

Πρωτοεμφανίστηκε στο τέλος του 19ου αιώνα (1890) και τραγούδια αυτού του είδους συνέχισαν να δημιουργούνται ως τα μέσα το 20ου αιώνα (1953).

Ως περίοδοι του ρεμπέτικου αναγνωρίζονται, με μικρές παραλλαγές, από τους μελετητές οι εξής:

1. Πρώιμη περίοδος (1890-1922). Επικρατούν θεματολογικά οι αναφορές στην παρανομία, τα ναρκωτικά, τη φυλακή και το σινάφι των περιθωριακών. Ο δημιουργός είναι συνήθως ανώνυμος και η διάδοση προφορική και περιορισμένη. Χώρος παραγωγής είναι συχνά ο «τεκές» και η φυλακή.

2. Κλασική περίοδος (1922-1940). Η ρεμπέτικη αργκό και τα ανατολίτικα στοιχεία που προέρχονταν από τη Σμύρνη αρχίζουν να υποχωρούν. Σ' αυτό συνέτεινε και με σχετικές απαγορεύσεις ή λογοκρισία της μεταξικής δικτατορίας. Τα τραγούδια έχουν ως θέματα τους τον έρωτα, τη θλίψη και τη ρεμπέτικη ζωή. Η λαϊκή αργόστρι εμπλουγίζεται και χώρος δημιουργίας είναι πλέον η ταβέρνα.

3. Εργατική περίοδος (1940-1953). Τραγούδια διασποράς, της εργατικής ζωής, του αντιπολιτισμού, της μανας. Το συγκινητικό μέρος αποκτά περισσότερο ποιητικό χαρακτήρα και όσον αφορά στην ενορχήστρωση, χρησιμοποιούνται πρόσθετα πολυφωνικά όργανα, όπως το ακορντεόν και το πιάνο (Τσιτσάνης). Τα τραγούδια διαδίδονται με δίσκους και στα «κέντρα διασκέδασης».

Τα τραγούδια αυτά κυρίως επηρεάστηκαν από τα παραδοσιακά δημοτικά και κρητικά τραγούδια. Εξελίχθηκαν κυρίως στα λιμάνια ελληνικών πόλεων όπου κυριάρχησε η εργατική τάξη, όπως στον Πειραιά, στη Θεσσαλονίκη, στον Βόλο και στη συνέχεια πέρασε και σε άλλα αστικά κέντρα.

Από τα παλιά όργανα που χρησιμοποιούνταν στα τραγούδια οι ρεμπέτες κράτησαν τους μπουζουκοπαγλαμάδες και πήραν αργότερα για συνοδεία την κιθάρα. Αυτά κυρίως τα όργανα αναφέρονται πιο συχνά στα ρεμπέτικα τραγούδια.

Σημαντικές σχολές του Ρεμπέτικου:

- **Η Σμυρναϊκή Σχολή** (Παναγιώτης Τούντας, Βαγγέλης Παπάζογλου), που αποτελεί γέφυρα της 1ης και της 2ης περιόδου. Αναπτύσσεται στην κοσμοπολίτικη ατμόσφαιρα της Σμύρνης, με τα καφέ «Αμάν» και τα καφέ «Σαντάν». Ενορχήστρωση με σαντούρια και βιολιά («σαντουρόβιολα»), ρυθμοί εννιάσημοι (καρσιλαμάς, ζεϊμπέκικο).

- **Πειραιώτικη Σχολή του κλασσικού ρεμπέτικου** (Μάρκος Βαμβακάρης, Γιώργος Μπάτης, Ανέστης Δελιάς, Στράτος Παγιουμτζής), που καθιερώνει το μπουζούκι («μπουζουκοπαλαμάδες»). Ζεϊμπέκικο και χασάπικο είναι οι χαρακτηριστικοί ρυθμοί.

